

PERIÓDICH INDEPENDENT, REGIONALISTA,
de Literatura, Art, Montepios, Varietats,
Noticias y Anuncios

Direcció: MUNTANER, 112, 4.ª - 1.ª — Administració: TALLERS, 45, 1.^a

¡VIVA ESPANYA!

Mentres la guerra de Cuba ha estat en lo fondo una insurrecció y, per consegüent, ha tingut sols caràcter de guerra civil, no hem dit en nostras columnas ni una paraula respecte un assumpto impropï de la índole de un periódich artístich y literari.

Ara és diferent: los Estats Units, després de una conducta infuca, observada solapadament durant molt temps, s'han descarat, logrant fèr veurer á tot lo mon la indignitat de son procedir y la hipocresia mes reprochable, á l' voler apoderarse, sense dret ni rahò, de la mes preuada de nostras colonias, que deu y vol sèr sempre espanyola.

Entussiasas per defensar la honra d' Espanya y veyent ab orgull la conducta de la nació que donant primer sobradas mostrás de prudencia, ara las dòna de dignitat, de energia y d' amor patri, á l' fèr constar nostra esperansa en lo triunfo de la rahò, de l' dret y la justicia contra la perfidia de ls yankees, acabem aquestas ratllas ab lo màgich crit de ¡Viva Espanya!

Avuy continuem per folletí 'l drama

VERDUGO Y VÍCTIMA

de 'l qual se 'n publican desde la plana 9 fins á la 20.

D. ANTON TUTAU

Ab greu dolor agafem avuy la ploma.

Hem de donar compte de la mort de un amich antich.

De un amich que era á l' mateix temps actor excelent y un de ls que ab mes perseverancia havia dedicat sos cayados á la escena catalana.

¡D. Antón Tutau és mort!

Ha acabat sa vida, víctima de una afecció cardíaca que en poch temps ha fèt en sa naturalesa, avans robusta, tan desastrós efecte.

¡Deu lo tinga en la glorial

Nosaltres conservarem d' ell memoria grata.

Tutau era un de ls artistas de ls mellors temps de nostre teatro.

Ja en 1864 treballaba en la companyia de l' Olimpo y en los antichs Campos Eliseos de l' passeig de Gracia, havent passat d' allí á Romea, continuant-hi després á l' costat de l' intel·ligent primer actor D. Francisco Lumbreras y de l' popular é inolvidable graciós D. Gervasi Roca.

Roca y Tutau sigueren los puntals de la creació de una Secció catalana en aquet teatro, quant hi havia la *Secció de la Gata* en l' antich Odeón, dirigida per Fontova y sostinguda per Pitarra.

¡Roca, Fontova, Pitarra y Tutau ja no existeixen!

L' últim d' ells desempenyaba ls papers mes importants de aquella *Secció catalana*.

Allí creá Tutau aquell *Don Magí de Tants caps tants barrets* y aquell carreter de *L' ase de'n Mora*, y aquell pagès de *Els de fóra y els de dins* y aquell Bartumeu de *La Malvasta de Sitjes*, y l' *Blay de Reliquias de una mare*, y l' Sr. *Balsonet de Misteris de l' mar*, y l' protagonista de *La Teta gullinayre*, y tants altres personatjes de diferents obras que posaren de relleu son indiscutible mérit de artista excelent.

Tutau continuá á Romea quant va passarhi l' teatro Catalá de l' Odeón.

Y allavors va donarhi á conéixer dramas de l' malhaurat Pitarra, sent lo primer paper lo *Damià* de l' drama *La Rosa blanca*.

Tutau va formar part de la empresa artística de l' teatro de l' Liceo quant estigué á son frente l' eminent D. Joaquím G. Parreño que tant va enaltir la escena contemporánea, y en aquell escenari va veure's aplaudit durant molt temps.

En 1872, degut á la amistat que tenia ab lo celebrat autor D. Francisco de S. Vidal, va encarregar-se de l' teatro de l' Tívoli de Vilanova, haventhi portat una companyia de las mes celebradas que ha tingut lo teatro regional, en la qual va comensar sas tareas artísticas l' actor D. Joan Isern que tant va contribuir mes tart á l' prestigi de l' art dramátich catalá.

Fins aquella época Tutau treballaba com actor genèrich ó com primer barba, segons fossen cómicas ó serias las obras en que hi tenia paper; y va sèr en 1872

la primera vegada que va figurar com a primer galán y director, á 'l tenir ab 'l actor cómich D. Joan Pellò la empresa de 'ls teatros de l' Olimpo y Espanyol, havent format tots dos una companyia ab artistes com D.ª Carlota de Mena, D. Joan Bertrán, D. Joan Isern, D.ª Gayetana Vidal y altres elements que permeteren donar á 'l teatro de 'l carrer de Mercaders mes importancia de la fins allavors tinguda, puig van fers'hi varios estrenos de produccions catalanas y s' hi va representar lo mellor repertori de aquell temps; havent sigut aquella temporada la base de passar tota la companyia, relorsada ab los senyors Goula, Iscle Soler y Cazorro y ab la inolvidable Mirambell, á 'l primitiu teatro de Novedats, establinthi teatro catalá durant l' estia de 1873; ab qual motiu se van donar allí estrenos, entre ells lo de *La clau de casa*, primer drama de D. Pere Antón Torres, en lo que 'l Sr. Tutau va obtenirhi una senyalada distinció.

Desde llavors Tutau va sèr considerat com primer actor y va dedicarse á diferents empreses, treballant en molts teatros y obtenint aplausos, tant en obras catalanas com en las castellanas, sent d' aquestas una de las que mes fama li valgueren, *La fuerza de la conciencia* que interpretava molt bé.

Entre 'ls colisseus ahont ha passejat ab gloria la bandera artística teatral, hi ha tots los principals de Catalunya, com Sabadell, Tarrassa, Reus, Mataró, Vilanova, Figueras, etc., fins que va estar á 'l frente de la empresa de Eldorado, havent comensat allí á dedicarse á explotar 'l género de obras de aparato, que continuá després en lo teatro de Novedats, ahont, com tothom sab, ha estat durant alguns anys.

Tutau era, un valent sostenedor de nostre teatro: tenia fama ben guanyada de director excelent, no sols director de escena, sino també artístich de tota empresa, y d' això n' ha donat probas ab la que no ha pogut véurer acabada, realisant la regeneració de l' antich teatro Principal que baix la direcció seva ha fèt aquest ivern una magnífica temporada que será inolvidable en los anys de la escena catalana.

La desaparició de Tutau és una desgracia per l' art escénich regional.

Y això, junt ab las qualitats personals que l' adornaban, ferá que sa pérdua sia doblement sentida pe'ls que 'l coneixíam y estimem á 'l mateix temps nostre teatro.

P. DE R.

Estrenos catalans

Principal.—De dos obras estrenadas durant los passats deu dias hem de donar compte á nostres lectors.

Galletas Jordan y Buscant lo desconegut.

La primera és un arreglo de 'l francés, per D. Lluís Quer, de Reus, en la qual no ha demostrat coneixements teatrals ni molt gust en la part culta de 'l llenguatge.

A 'l públich que en alguns cassos manifesta tenir bon paladar, li han sigut repugnants las *Galletas* de 'l senyor Quer, obligant á la empresa á retirarlas de taula.

—La segona de D. Enrich Selva, peca de falta de originalitat.

Fou rebuda pe' 'l públich á quatre graus baix cero.

L' han condemnat á que busqui en lo quarto fosch lo que no ha trobat á la sala.

En lo número próxim parlarem, (avuy 'ns falta espai y temps) de l' estreno de la obra de 'l Sr. Martrus, titulada *Amor patri*, que tingué lloch dissapte passat pe' 'l benefici de 'l Sr. Serrallera.

Revisia teatral

Liceo.—Dissapte passat tingué lloch lo debut de la celebrada diva Mme. Darclée, ab la tan aplaudida ópera *Manon*, de Massenet.

De sa execució n' farem circunstanciada ressenya en lo número próxim.

Teatro del Circo.—La companyia de vers ja s' ha despedit. Ara fa las delicias d' aquell públich lo Sr. Montero ab las Sras. Mesejo, Valdés y 'ls Srs. Comerma, Iniesta, Gutiérrez y altres apreciables artistas que representan *el género chico* en gran.

Aquesta companyia y la troupe Onofri, incansable ab sas aplaudidas pantomimas portan concurrencia constantment.

Entre 'l treball de pantomima, las de mes éxit son *El caballero Wolframo* ó *El campeón del honor (Lohengrin)* y *Juana de Arco* per lo ben presentadas y representadas.

Lo pierrot Telemaque es 'l héroe.

Lo benefici de 'l administrador Sr. Zubielqui va portar un ple de 'l que n' entran pochs en lliura.—P.

Eldorado.—Dijous 14 de 'l corrent, tingué lloch l' estreno de la sarsuela en un acte y tres quadros, lletra de Arniches y música de Torregrosa, titulada: *El santo de la Isidra*.

Lo celebrat autor dramátich nos ha donat una verdadera fotografia de la popular y nacional romería de San Isidro.

No deixa 'l mes petit detall que contribuir pugui á donarli 'l ayre, 'l tó, la vida que en aquell día s' desarrolla en la clássica pradera.

Los tipos són arrencats de 'l natural; lo llenguatge acusa 'l esperit d' observació y que ha escullit per' sa obra 'ls actes y las frases mes características de 'ls assíduos assistents á 'l Canal.

Per això 'l públich aplaudeix totas las escenas de la obra, perque en totas hi veu la naturalitat, la gracia y la intenció de las familias que acudeixen á la romería.

La música, deguda á 'l mestre Torregrosa, no s' fa recomanable ni per sa inspiració ni per son treball.

La execució perfecta. Ha sigut tractada ab tant carinyo per tots los actors que hi prenen part, que pocas vegadas s' ha vist igual.

Hem de fer especial menció de las Sras. García y Fernani y de 'ls Srs. Cerbón, Duval, León y Soler.

Estem segurs que *El santo de la Isidra* s' empadronará per llarch temps en los cartells d' aquest teatro.

Novedats.—Pau y quietut regnan en aquestas alturas.

Durant la setmana passada lo teló de boca s' ha declarat en vaga.

Tívoli.—Acabada ma tasca en aquest teatro, entrego 'ls poders á 'l company de redacció que mes aficions ha demostrat á las amassonas, jockeys, pallassos, etc., etc., per havers'hi acabat las funcions lirich-dramáticas y estar per' comensar las de 'l Circo Equestre á cárrech de la Sra. Alegria.—A. DE LA FLORIDA.

UNA VETLLADA

A 'l donar compte de la festa senzilla que la Junta Directiva de 'l Centro Artístico Recreativo va disposar per dilluns passat ab 'l objecte de inaugurar 'l saló d' actes de 'l local que té en lo carrer de Escudillers, 19, primer pis, hem de donar mes importancia á l' aspecte moral de la vetllada, que á la part artística de la mateixa.

Aquesta va reduir-se a dos arias de las óperas *Aida* y *Ebreca* que ab molt gust va cantar lo tenor Balasch acompanyant-lo a l' piano l' Sr. Saravia, a varias poesias llegidas pe l' vicepresident D. Joseph Martrus que foren aplaudidas, y a las composicions per piano y violi que van executar los Srs. Burguès y Clapés.

Pero la festa tingué un altre alcans, y aquet fôu degut a l' magnífich discurs de l' president D. Francisco X. Godo y a l' ab que va finalisar la festa l' Sr. Perelló, administrador de l' Centre.

En aquets treballs déu fixarse la atenció a l' ressenyar l' acte de que 'ns ocupem, perque abdos discursos són condensació de las miras y propòsits de la associació artística-teatral ab bon peu inaugurada en nostra ciutat. Un discurs y altre deixan compondrer quan convé a l'ls artistes la nova entitat ja constituída, y de las observacions en ells fetas y de las ideas desarrolladas se 'n desprèn lo fruyt que 's pôt cullir de l' arbre plantat per uns quants artistes, decidits campeons de l' benestar de la classe de tots los que 's dedican a l' teatro.

No estranyi l' lector que exzitem lo zel de las personas aymants de las cosas de la escena, a fi de que 's finxin en aqueixa societat que pórtia miras verdaderament importants, las quals, ben desarrolladas, podrán arribar a sèr trascendentals.

Lo Castell de Montsoliu (*)

Lleenda trágica en 4 actes y 5 quadros, escrita en vers catalá per D. JOSEPH ABRIL VIRGILI, estrenada en lo local de l' «Centre Moral», de Gracia la vetlla del 10 del corrent mes.

Quant l' estreno de l' drama *Lo Roure centenari*, original de l' mateix autor, ja vam dir que ab dita obra naixia un bon autor dramátich, y avuy ab motiu de l' estreno de *Lo Castell de Montsoliu*, augurem a l' Sr. Abril Virgili un lloch en primera fila entre l'ls nostres bons autors, puig ens ha demostrat palpablement que val.

Lo Castell de Montsoliu és nna valenta lleenda escrita ab molta conciencia; conté parlaments vigorosos y de molta forsa dramática, escenas molt bonicas y ben trobadas y uns finals d' actes de primera, especialment lo de l' tercer que per sa novedat y efecte revela un coneixement superior.

L' obra també té defectes: puig en algunas escenas l' autor ha volgut emplear lo llenguatje Guimerá y no tothom posseheix *pico de l' Canari*; de modo que en alguns parlaments ha suferit alguna ensopegada, pero debem fer constar que las bellesas que enclou l' obra, fan que l' públich no s' adoni de dits defectes.

Creiem que si l' Sr. Abril Virgili, hagués pogut desarrollar ab tota llibertat l' argument de *Lo Castell de Montsoliu*, hauria resultat una obra de primera; pero ha tingut de enmotllarse en la esfera de no poderhi entrar *faldillas* y naturalment, en algunas situaciones s' hi nota la falta de llibertat.

Es una verdadera llástima que l' Sr. Abril no escrigui pera l' teatro, puig donat son talent, creiem podria donar molt bonas obras.

Rebi nostre aplauso.

En son desempenyo 's distingiren notablement los Srs. Reventós, Calmell, Llansana, y Pàmias, que reberen merescuts aplausos a l' final de tots los actes, junt ab l' autor, a qui se li fèu una verdadera ovació.—JOSEPH ROIG.

LA FILLA DE 'L MARXANT

Tot lo que tendeixi a posar de relleu lo molt que val y pôt nostra terra, 'ns causa verdader, vehement entusiasme a l' parlarne.

La bellíssima inspirada cansó ab que titulem aquestas ratllas, ha servit per avivarnos mes, si és possible, la idollátrica passió que per Catalunya sentim y pera recordar

(*) No 'sent estrenada per actors l' obra que és objecte de la present revista, no la posem en la secció d' *Estrenos catalans*; mes atenent a que té mes importancia que estrenos fets en societats, la insertem en lloch especial. (N. de la R.)

ab orgull las originals condicions líricas que nostras cansons tenen.

La filla de l' marxant ha sigut armonisada a quatre veus—tenors primers y segons, baritons y baixos—pe l' Mtre. Candi Candi, en la que hi ha posat tot lo carinyo de l' artista y la ciencia de l' pensador.

Guarda la cansó aquella mateixa dominant de melancollia que envolta sas notas embellintlas y sublimantlas ab imitacions contrapuntísticas que la revesteixen de cert misteri que enamora y encanta.

Si l' Mtre. Candi no hagués demostrat sa pericia y l' detingut estudi que fèu de nostras cansons terrassanas quant las armonisá per primera vegada l' any 1866, ho demostraria ara ab la sabia manera com ho ha fèu ab *La filla de l' Marxant*.

Cal no mes haver llegit qualsevol de nostras tonadas pera conèixer lo difícil que és armonisarlas conservant son caracter estrany y peculiar, ab sas cadencias y modulacions enrevessadas lluny, algunas d' ellas, de la comuna tonalidad establerta per nostres preceptistas, pera suposar lo mérit que té l' treball de l' conegut mestre a l' armonisarlas per veus. A l' ferho, y ferho bé, posa a proba l' talent de l' músich.

L' intelligent editor de música D. Rafel Guardia, ha posat també de sa part, son proverbial gust y esplendides, presentant la partitura ab una portada que 's recomana per son artístich efecte, y la música per sa bona y pulcra impressió.

Rebin, mestre y editor, la mes sincera enhorabona.

ARMANDO DE LA FLORIDA.

TEATRO LIBRE

Lo Sr. D. Ayot, incansable é ilustrat escriptor resident a Madrid y de l' qual en diferents ocasions hem tingut ocasió de ocuparnos ab elogi per sos treballs literaris que té la galanteria de enviarnos, té la intenció, d' acort ab altrás personas entusiastas pe l' Teatro, de fundar en Madrid un *Teatro libre*, haventse redactat los Estatuts per portar endevant aquet propòsit.

A l'ls Estatuts, que hem fullejat y que analisarem ab detenció publicant lo criteri que 'ns mereixerán, prece-deix un preámbul, explicatiu de las causas impulsoras per crear lo *Teatro libre* y constituir la societat empresaria de l' mateix.

En aqueix preámbul, describint una reunió preparatoria, hi ha l' següent párrafo:

«En esa reunión se acordó que había llegado ya el momento de hacer en España un ensayo formal de *Teatro libre*, para abrir a la literatura dramática y a los autores que cultivan este género literario, un campo más dilatado y más libre del que actualmente le ofrecen las deplorables circunstancias que atravesamos, las cuales han llevado el teatro español a una profunda y lastimosa decadencia, a pesar de sus brillantes antecedentes y de su gloriosa historia.»

Lo que deixem copiat sintetisa un pensament contrari a la creació de un *Teatro libre*: és la confessió mes categórica de que la excessiva llibertat que avuy desgraciadament regna en lo referent a teatros, ha portat aqueixa institució, avans gloriosa y brillant, a un estat de decadencia lamentable.

¿Creuen los iniciadors de l' *Teatro libre* en Espanya que son nou ideal fóra desaparèixer semblant llastimós estat? Próbiuho enhorabona.

Nosaltres pensem a l' contrari, y ja qu' ells fan una crida a tots los aymants de l' art, a tots los bons espanyols y a tots los partidaris de la llibertat ben entesa, nosaltres en qui concorren eixas tres circunstancias, nos ocuparem d' aqueix assumpto en las planas de LO TEATRO CATALA.

J. P.

Repertori de fora

Sabadell 17 de Abril.

En aquesta ciutat tenim ara dos companyias de vers, castellana la una que treballa en lo Principal baix la direcció de l' Sr. Núñez, la qual procura y logra agradar:

l'altra composta d'actors catalans dirigits pe l'jove primer galán D. Joseph Fages y tenint per dama la aplaudida actriu D.ª Candelaria Tarés.

Aquesta va debutar ab l'obra de Dicenta *El señor feudal*, plena de situacions de lluhiment que 'ls esmentats artistes, ben acompanyats per la Sra. Vitales, la dama jove Srta. Bozzo y 'ls Srs. Berenguer, Morer, Morera, etcétera.

També ha representat *El registro de la policia* ab gran éxit y *Maria Rosa* ab los mateixos aplausos y cridadas a escena.

Aquesta última obra van representarla en lo teatro Euterpe.

Queda a sas ordres.—P. S.

Roda 19 de Abril.

Diumenje passat en lo teatro de 'l centre instructiu «Los fills del Ter» y per una companyia de aficionats de la vehina ciutat de Vich, se van posar lo drama *Amor de madre* y la comedia *Lo caixal de 'l seny* distingintse la celebrada actriu D.ª Joana Estévez y 'ls Srs. Mora, Subirana, Vilá, Guaschi, Martí y Bau. Per diumenje anunciant *El Cura de Aldea*.—J. TORRENTS.

Saló de descans

Diumenje s'ha de celebrar la festa de 'ls Jochs florals. Veyam si denotarà que surt de la decadencia que en altres anys ha tingut.

—La Junta Directiva de 'l *Centro Artístico Recreativo* ha ofert títol de Socis honoraris a 'ls Excms. Srs. Ministres de Foment y de la Governació, a 'ls Excms. Srs. don Víctor Balaguer, D. Manel Girona, D. Joan Coll y Pujol, D. Eusebi Guell y D. Joseph de Echegaray, a 'ls celebrats mestres D. Joan Goula (pare) y D. Tomás Bretón, a don Francisco Soler y Rovirosa y a D. Salvador Mir y Pujol.

—Ha surtit la companyia dramática que ha comensat temporada en lo teatro de Tortosa. A mes de la Sra. Ferrer y de 'ls Srs. Tressols y Daroqui, hi ha a 'ls Srs. Calsals, Indurain y Roure, a quals actors s'ha donat la preferencia, no sols per sas qualitats artísticas respectives sino per formar part del *Centro Artístico Recreativo*.

—L'actiu representant de companyias d'òpera senyor Gassó, associat també a l'expressat *Centro*, inspirantse en l'esperit de 'ls Estatuts, procurarà, segons notícies, a l'procedir a la formació de coros, utilisar ab preferencia a 'ls coristas associats.

—La Secció de 'ls actors de 'l *Centro Artístico Recreativo* va reunir-se dimecres per' nombrar son representant en la Comissió Consultiva, havent elegit a l' Sr. D. Ramón Valls.

Los autors han nombrat a D. Francisco Perpiñá García.

—Lo baix cantant de sarsüela D. Miquel Planas treballa en la important vila de Sallent.

—Fa poch dias estigué en nostra capital, encar que per pocas horas, l' eminent director d'orquestra y mestre compositor Sr. Mugnone.

No seria estrany que aquesta curta visita hagués servit pera sentar los preliminars de la futura vida artística de nostre primer teatro lirich.

—Ha mort a Madrit D. Joseph de Burgos, germá de 'l reputat autor dramátich de 'l mateix apellido.

—La societat «Quevedo», de Murcia, 'ns ha obsequiat enviantnos lo setmanari que publica en aquella ciutat, lo qual conté variat text y ab lo qual deixem gustosos establert lo cambi.

SANTASUSANA

Santasusana • Santasusana

MAQUINAS PER' CUSIR Y PER' FER MITJA

Aparatos de péndrer dutxas

PREUS SENS COMPETENCIA

Carrer de 'l Carme, 34. — BARCELONA

Toalla FRINÈ

Son ús hermojeja 'l rostre, absorveix la grassa del cutis, treu las arrugas, contrau 'l poro de la epidermis y evita las tacas, borro y erupcions de la pell.

Rejoveneix y es un tresor per conservar la dentadura neta, forta y esmaltada desapareixent ab son ús lo sarro y l'escorbut.

Se ven en totas las perfumerías

ARCHIVO LÍRICO-DRAMATICO

Y COPISTERÍA DE

Francisco Pérez Pol

SE PROPORCIONAN ACTRICES Y ACTORES

Calle de Roig, núm. 24, entresuelo.—BARCELONA

ARXIU Y COPISTERIA

de vers y música

Joseph Bonnin

PUNTUALITAT Y ESMERO EN SERVIR

— Passatge de Madoz, núm. 5, 2.ª —

Gran establecimiento de música

Instrumentos, pianos y armoniums, de

JUAN AYNÉ

FERNANDO VII, 51 y 53 y CALL, 22.—BARCELONA

Especialidad en pianos de alquiler. Guitarras desde 5 pesetas.

A CASARSE TOCAN

Por 30 duros el mobiliario siguiente:

Una cama Viena (matrimonio), un sommier muelles (matrimonio), una cómoda con mármol, seis sillas regilla, una mesa de noche con mármol, una mesa de comedor, seis sillas idem, un elegante espejo y perchas.

Además hay camas de Viena a 20 pesetas, y de matrimonio, a 35. Sillas de regilla a 44 pesetas docena. Juegos de lavabo Viena mármol a 24, y gran surtido de muebles de todas clases a precios de fábrica.

LA IMPERIAL, Conde Asalto, 25

En Madrid se gestionan toda clase de asuntos administrativos, judiciales, eclesiásticos y particulares.—Dirigirse: Antonio Oltra, Carranza, 8, Madrid.

Imp. Pujol y C.^a - Tallers, 45.—Barcelona.